

situáciu v anglo-americkom svete" (s. 39). Korešpondencia nám dokresľuje svetonázorové pozadie utvárajúcich sa *Logických skúmaní*, do ktorého patrili aj úvahy o vzťahu teizmu a modernej vedy, ako o tom svedčí náčrt Husserlovho listu Brentanovi zo začiatku roku 1894, kde Husserl referuje o svojej prednáške *Der Theismus und die moderne Wissenschaft*, ktorú odprednášal v zimnom semestri 1893/94.

Napokon sa v recenzii pre slovenského čitateľa nemožno nezmeniť o obsahu korešpondencie E. Husserla s T. G. Masarykom. O deväť rokov mladší Husserl študoval s Masarykom v Lipsku v zimnom semestri 1876/77 a v letnom semestri 1877. Silnú výpovednú hodnotu o ich vzájomnom vzťahu má hneď prvý Masarykov list Husserlovi z 11. 9. 1877, v ktorom sa Masaryk svojmu mladšiemu priateľovi s hrdosťou zdôveruje so svojím zasnúbením s Miss Charlotte Garrigue (*ich sage Ihnen, dass ich ganz glücklich bin und sein werde*) (s. 99). Husserl v liste Masarykovi z 25. 12. 1902 píše o tom, ako sleduje Masarykovu politickú činnosť (*Ihre politische Wirksamkeit*), dáva najavo svoje uvedomovanie si stupňa Masarykovho spoločenskopolitického vplyvu (*dass Sie nicht ohne Einfluss auf die junge Generation sind*) (s. 107)) a vyslovuje napokon súd, ktorého hĺbku ľudia v nastupujúcom prízračnom osvietenčimskom 20. storočí pocítili tak na tele, ako aj na duchu - Husserl hovorí: *Die Massen folgen aber denen nicht, die Liebe, sondern denen, die Hass predigen* (s. 107). V seriáli, ktorý touto recenziou v našom časopise začína, sa ešte neraz presvedčíme o pravdivosti tejto prorockej vety.

Jozef Piaček

doc. PhDr. Jozef Piaček, CSc.
Katedra filozofie a dejín filozofie FiF UK
Gondova 2
818 01 Bratislava
SR

MNÍCHOVSKÍ FENOMENOLÓGOVIA

K. SCHUMANN (ed. v spolupráci s E. Schumannovou): *Edmund Husserl. Briefwechsel" Band II. - Die Münchener Phänomenologie*. Dordrecht - Boston - London, Kluwer Academic Publishers 1994, Husserliana. Dokumente. Band III, 293 s.

Karl Schuhmann v spolupráci s Elisabeth Schuhmannovou sa podujali na neľahkú úlohu - preštudovať a roztriediť dostupnú korešpondenciu nemeckého fenomenológa Edmunda Husserla, ktorá sa z väčšej časti, či už v origináli, alebo v kópiách, nachádza v Husserlovom archíve v Lovani. Vďaka ich úsiliu sa nám dostáva do rúk až 9 zväzkov celoživotnej Husserlovej korešpondencie a jeden zväzok venovaný vypracovaniu celkového registra tohto obsiahleho vydania.

Vydavatelia, ako sami píše, sledovali na jednej strane chronologický vývoj Husserlovej filozofie, a to najmä v prvých štyroch zväzkoch, ktoré mapujú Husserlovu korešpondenciu s Brentanovou školou, mníchovskými fenomenológmi, göttingenskou školou a freiburgskými žiakmi. Do ďalších zväzkov vydavatelia zaradili okrem úradných

a rodinných listov Husserlovu korešpondenciu s tými osobnosťami na poli filozofie a vedy, ktoré mali "blízko" k fenomenologickému spôsobu myslenia.

Celé vydanie bolo pripravované podľa kritických textových princípov. Akékoľvek zmeny či doplnenia v texte sú jasne vyznačené, nachádzajú sa v hranatých zátvorkách, čo znamená, že sa tu stretáme s verným obrazom osobných Husserlových kontaktov so svojimi žiakmi, priateľmi či spolupracovníkmi.

Z rozsiahlej ponuky Husserlovej korešpondencie som siahla po 2. zväzku, ktorý nesie názov *Mníchovskí fenomenológovia*. Písomná komunikácia je vedená zhruba v rokoch 1903-1935. Je to obdobie, kedy sa na prahu 20. storočia najmä pod vplyvom *Logických skúmaní* (1900-1901) rodí nová generácia mysliteľov silne ovplyvnená Husserlovou fenomenológiou. K tzv. mníchovským fenomenológom, z ktorých mnohí študovali ešte u Theodora Lippsa, avšak neskôr sa priklonili k E. Husserlovi, patria také osobnosti ako Moritz Geiger, Adolf Reinach, Alexander Pfänder, Max Scheler, Johannes Daubert, Hedwig Conrad-Martiusová a ďalší, s ktorými Husserl považoval za dôležité práve kvôli upevneniu formujúcej sa novej filozofie a kvôli spätnej reflexii udržiavať vzájomné kontakty. Samozrejme, že v mnohých prípadoch, ako to dokumentuje korešpondencia, nešlo len o čisto profesionálne, ale aj veľmi priateľské vzťahy, a to napriek tomu, že Husserl práce Mníchovskej školy - tej Pfänderovej, ako uvádza v jednom liste H. Spiegelbergovi, budúcemu historikovi fenomenologického hnutia, "nepočíta k filozofii" (s. 253).

Druhý zväzok publikácie prináša najmä zaujímavé informácie týkajúce sa vydávania ročenky *Jahrbuch für Philosophie und phänomenologische Forschung* (1913-1930), založenej Husserlom, ktorá sa stala akousi základnou platformou na prezentovanie nových ideí. Húževnatosť, s akou fenomenológovia na ročenke pracovali, priniesla aj svoje ovocie, a to v podobe rozvoja fenomenológie.

Zároveň nám publikovaná korešpondencia dáva možnosť nahliadnuť aj do postupne sa prehĺbujúcich názorových diferencii medzi Husserlom a mnohými fenomenológmi, ktorým bola transcendentálna cesta navrhnutá neskôr Husserlom pomerne cudzia. Za zmienku stojí Husserlov list adresovaný Alexandrovi Pfänderovi, kde Husserl s istou dávkou sklamanja opisuje názorový odklon svojho "najlepšieho" žiaka Martina Heideggera.

V korešpondencii s mníchovskými fenomenológmi nachádzame často odkazy, ktorých cieľom bolo dohodnúť si s Husserlom osobné stretnutie, na ktorom by bolo možné hlbšie, v pravom rozhovore prediskutovať a premyslieť mnohé problémy súvisiace s rozpracovaním a použitím fenomenologickej metódy.

Prezentovaná Husserlova korešpondencia teda vhodným dokumentačným spôsobom odкрýva najmä pozadie zrodu nového filozofického myslenia, ktoré sa na začiatku 20. storočia zaradilo medzi tie najvýznamnejšie.

Jana Tomašovičová

Mgr. Jana Tomašovičová, PhD.
Katedra filozofie a dejín filozofie UCM FF
Jozefa Herdu 2
917 01 Trnava
SR